

Vrouwelijke bedrijfshoofden in de Nederlandse land- en tuinbouwsector

Else Giesbers, Jakob Jager, Harold van der Meulen

Inleiding

Op verzoek van de Nederlandse overheid heeft de OESO een publicatie opgesteld waarin relevante vraagstukken zijn geïdentificeerd over de rol van vrouwen in het voedselsysteem (Giner et al., 2024). In deze publicatie wordt beschreven waar andere OESO-landen staan met betrekking tot het verzamelen van data over vrouwen in voedselsystemen en het aanpassen van beleid. Voor Nederland worden enkele aanbevelingen gegeven om de rol van vrouwen in voedselsystemen beter te begrijpen. De eerste aanbeveling is om te achterhalen hoe beleidsmakers, ambtenaren en stakeholders de rol van vrouwen zien in huidige debatten over transformaties van het voedselsysteem. Dit kan bijdragen aan meer bewustzijn over het belang van gendergelijkheid in het voedselsysteem. De tweede aanbeveling is om een bredere basis aan informatie te ontwikkelen over de bijdrage van vrouwen in de Nederlandse land- en tuinbouwsector. Het ministerie van LNV heeft daarom behoefte aan inzicht in het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden op Nederlandse land- en tuinbouwbedrijven.

In 2016 toonde Eurostat aan dat Nederland het laagste percentage vrouwelijke bedrijfshoofden in de Europese Unie had, namelijk 5% tegen een gemiddelde van 27% in de Europese Unie (Giner et al., 2024). In 2020 had Nederland nog steeds het laagste percentage, namelijk 5,6%.¹ Eurostat werkt met data verzameld in de Landbouwtelling. Er worden in Nederland echter twee verschillende manieren gebruikt om te berekenen wat het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden in Nederland is. In deze publicatie worden data uit de Landbouwtelling en uit het Bedrijveninformatienet (kortweg, Informatienet) beschreven en de verschillen verklaard.

Verschillende tellingen

In Nederland worden op verschillende manieren data van de landbouwsector verzameld. Ieder jaar tussen 1 april en 15 mei wordt de Landbouwtelling uitgevoerd. Ieder agrarisch bedrijf met een ondergrens van 3.000 euro Standaardopbrengst (SO)² is wettelijk verplicht om aan de Landbouwtelling

¹ Deze Eurostat-data geven voor 2020 het aandeel bedrijven naar geslacht van bedrijfshoofden weer voor alle landen van de EU: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ef_m_sex_sh_custom_16205799/default/table?lang=en.

² Tot de Standaardopbrengst worden inkomsten gerekend gelinkt aan het agrarische deel van een bedrijf, oftewel inkomsten gelinkt aan hectaren of dieren. Neveninkomsten worden niet meegenomen in het berekenen van de Standaardopbrengst.

mee te doen. Agrarische bedrijven zijn alle bedrijven die in het handelsregister staan ingeschreven met een agrarische activiteit (Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, 2024). Het gaat om bedrijven die dieren houden of landbouwgewassen telen en als doel hebben om deze, of producten die hieruit voortkomen, te verkopen (CBS, n.b.). Voor de Landbouwtelling wordt gekeken naar bedrijven die in het Handelsregister staan met een agrarische SBI (Standaard Bedrijfsindeling). De Landbouwtelling bestaat uit een structurenquête die agrariërs zelf invullen. De Landbouwtelling is een Gecombineerde Opgave (GO) die door het RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2024) wordt uitgevoerd en door het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) wordt geanalyseerd (CBS, n.b.).

Wageningen Social & Economic Research verzamelt informatie over agrarische bedrijven in het Bedrijveninformatienet (Informatienet). Er wordt bedrijfseconomische en duurzaamheidsdata verzameld als onderdeel van een Wettelijke Onderzoekstaak. Data wordt verzameld bij een representatieve steekproef van 1.500 land- en tuinbouwbedrijven met een ondergrens van 25.000 euro SO. Deze ondergrens maakt dat niet alle bedrijven die aan de Landbouwtelling meedoen gerepresenteerd zijn in het Informatienet. Het gaat om 82,4% van de bedrijven uit de Landbouwtelling en hiermee wordt meer dan 99% van de SO gerepresenteerd (Wageningen University & Research, n.b.). Onderzoekers van Wageningen Social & Economic Research gebruiken in hun onderzoeken voornamelijk data van de deelnemende bedrijven aan het Informatienet. Deze data worden verzameld door medewerkers van Wageningen Social & Economic Research.

Wat betreft bedrijfshoofden wordt door de Landbouwtelling en het Informatienet op verschillende manieren data verzameld. In deze notitie worden de data wat betreft vrouwelijke bedrijfshoofd van beide tellingen weergegeven en de verschillen tussen de getallen verklaard. Hierbij wordt voor beide bronnen gekeken naar data uit 2016, 2020, en 2023.

Landbouwtelling

In de Landbouwtelling wordt drie keer per tien jaar gevraagd naar het geslacht³ van één bedrijfshoofd. Gegevens van de persoon met de grootste bedrijfsmatige verantwoordelijkheid in het bedrijf worden doorgegeven, en wanneer meerdere mensen evenveel verantwoordelijkheid hebben, worden gegevens van de oudste persoon doorgegeven. Per bedrijf wordt dus voor één bedrijfshoofd het geslacht vastgelegd, ongeacht of er meer dan één bedrijfshoofd aanwezig is. Dit gebeurt zo voor alle rechtsvormen (eenmanszaak, maatschappen, vof, rechtspersoon), ook wanneer er meerdere bedrijfshoofden aanwezig zijn zoals bij maatschappen het geval is. De vraag naar het geslacht van het bedrijfshoofd wordt sinds 2018 drie keer in de tien jaar gesteld omdat een grondslag in de Europese Wetgeving dit vraagt. Deze vraag kan in Nederland niet ieder jaar gesteld worden omdat er geen juridische grondslag is om deze informatie ieder jaar op te vragen. Dit is de reden dat we in deze notitie kijken naar data uit 2016, 2020, en 2023.

Waar nu informatie zoals geslacht en werktijden van één bedrijfshoofd wordt uitgevraagd in de Landbouwtelling, werd dit tot en met 2005 gedaan voor maximaal vijf bedrijfshoofden. Informatie van de andere bedrijfshoofden is sindsdien verschoven naar meewerkende gezinsleden of werknemers. Ook werd deze informatie toen nog ieder jaar opgevraagd. Tabel 1 laat zien wat het aantal en aandeel vrouwelijke en mannelijke bedrijfshoofden was in de jaren 2004 tot en met 2007. Hier is duidelijk te zien dat sinds 2006, het aantal en aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden volgens de Landbouwtelling minder is dan in 2005 en er dus sinds 2006 beduidend minder vrouwelijke bedrijfshoofden worden opgegeven. Dit kan ermee te maken hebben dat vrouwen niet de grootste bedrijfsmatige bevoegdheid hebben, of — wanneer zij die bevoegdheid wel hebben — dat zij niet het oudste bedrijfshoofd zijn. Het is ook mogelijk dat vrouwelijke bedrijfshoofden om andere redenen niet worden opgegeven in de Landbouwtelling.

³ In zowel in de Landbouwtelling als bij het Informatienet is de keuzemogelijkheid bij de vraag over geslacht alleen 'vrouw' of 'man'. Omdat deze databronnen in dit rapport als uitgangspunt worden genomen, wordt in dit rapport ook gesproken van geslacht en niet van gender en wordt geslacht hier ook als binair gezien.

Tabel 1 Aandeel en aantal vrouwelijke en mannelijke bedrijfshoofden tussen 2004 en 2007 volgens de Landbouwtelling

	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden	Aandeel mannelijke bedrijfshoofden	Aantal mannelijke bedrijfshoofden
2004	23,0	29.200	77,0	97.937
2005	23,0	28191	77,0	94335
2006	5,5	4335	94,5	75100
2007	5,4	4.120	94,6	72.621

In 2023 was volgens de Landbouwtelling (bewerking Wageningen Social & Economic Research) 6,5% van de bedrijfshoofden vrouw, wat een toename is ten opzichte van 2016 en 2020. Zie tabel 2 voor een overzicht van vrouwelijke bedrijfshoofden per bedrijfstype. Het aandeel varieert per bedrijfstype en is het hoogst binnen de groep overige graasdierenbedrijven. Hiertoe behoren onder andere paard- en ponybedrijven, waar in 2023 bijna een kwart van de bedrijfshoofden vrouw was. Het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden is het laagst op melkveebedrijven, met 2,6% in 2023.

Tabel 2 Aandeel en aantal vrouwelijke bedrijfshoofden volgens de Landbouwtelling voor 2016, 2020 en 2023

	2023		2020		2016	
	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden
Akkerbouw	8,1	931	8,2	912	7,8	842
Melkvee	2,6	347	2,3	335	2,1	344
Overige graasdieren	10,5	1.177	9,5	1.084	9,0	1.030
w.v. paard/pony	24,8	454	29,7	371	19,2	291
Varkens	3,8	77	3,6	90	3,6	113
Pluimvee	4,2	60	3,8	56	4,0	59
Glastuinbouw	2,9	70	2,9	70	2,6	66
Opengronds- tuinbouw	5,7	251	5,1	233	4,4	212
Gemengd	6,0	181	5,3	160	5,7	177
Overig	6,1	92	4,9	82	4,2	76
Totaal	6,3	3.186	5,7	3.022	5,2	2.919
totaal v+m	50.634		52.695		55.688	

Bron: Landbouwtelling, bewerking door Wageningen Social & Economic Research.

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen vrouwelijke bedrijfshoofden die wel of niet dagelijks leidinggeven. In de Landbouwtelling wordt er maar één persoon per bedrijf meegenomen die de dagelijkse leiding heeft. Zie tabel 3 voor een uiteenzetting van het aandeel en aantal vrouwelijke met dagelijkse leiding die ook bedrijfshoofd waren in 2023, 2020 en 2016 volgens de Landbouwtelling. In absolute getallen waren er volgens de Landbouwtelling in 2023 40.911 mannelijke bedrijfshoofden en 2.715 vrouwelijke bedrijfshoofden die de dagelijkse leiding hadden over het bedrijf. Met andere woorden, 6,2% van de bedrijfshoofden met dagelijks leiding over een bedrijf was vrouw. Het totale aantal bedrijfshoofden met dagelijkse leiding daalt, maar het aantal vrouwen in die positie neemt gemiddeld toe.

Tabel 3 Aandeel en aantal vrouwen met dagelijkse leiding die ook bedrijfshoofd zijn volgens de Landbouwtelling voor 2016, 2020 en 2023

	2023		2020		2016	
	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden met dagelijkse leiding	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden met dagelijkse leiding	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden met dagelijkse leiding	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden met dagelijkse leiding	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden met dagelijkse leiding	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden met dagelijkse leiding
Akkerbouw	8,0	808	7,7	778	7,5	753
Melkvee	2,4	301	2,0	274	1,8	291
Overige graasdieren	10,0	1.027	9,1	948	8,6	924
w. v. paard/pony	24,9	394	21,4	317	19,3	105
Varkens	4,0	61	3,6	74	3,8	105
Pluimvee	4,4	43	3,4	39	3,5	44
Glastuinbouw	4,2	42	3,3	40	2,3	38
Opengronds-tuinbouw	6,5	215	5,5	198	4,7	194
Gemengd	5,3	147	4,8	132	5,1	147
Overig	7,0	71	5,7	67	4,5	62
Totaal	6,2	2.715	5,5	2.550	5,1	2.558
totaal v+m	43.626		46.351		50.637	

Bron: Landbouwtelling, bewerking door Wageningen Social & Economic Research.

De Landbouwtelling verzamelt ook data over het aandeel vrouwen dat wel bedrijfshoofd is maar niet de dagelijkse leiding heeft over een bedrijf, zie tabel 4. Bij akkerbouwbedrijven was in 2023 38% van de bedrijfshoofden zonder dagelijkse leiding vrouw. In 2023 waren er in totaal 791 mannelijke bedrijfshoofden en 207 vrouwelijke bedrijfshoofden die geen dagelijkse leiding over het bedrijf hadden; dat is 20,7% vrouwen. Dit laat zien dat er relatief meer vrouwen dan mannen zijn die wel bedrijfshoofd zijn maar geen dagelijkse leiding hebben over het bedrijf.

Tabel 4 Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden die geen leidinggevende zijn volgens de Landbouwtelling voor 2016, 2020 en 2023

	2023		2020		2016	
	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden zonder dagelijkse leiding	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden zonder dagelijkse leiding	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden zonder dagelijkse leiding	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden zonder dagelijkse leiding	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden zonder dagelijkse leiding	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden zonder dagelijkse leiding
Akkerbouw	38,0	73	37,2	84	32,3	52
Melkvee	10,5	40	11,7	56	11,3	48
Overige graasdieren	27,8	57	29,0	73	27,0	48
Varkens	11,1	4	11,9	5	8,9	4
Pluimvee	14,8	4	30,0	9	28,6	6
Glastuinbouw	12,5	2	7,4	2	13,3	4
Opengronds-tuinbouw	15,5	9	18,1	13	6,7	3
Gemengd	22,6	14	28,1	16	36,0	18
Overig	19,0	4	11,8	2	16,7	3
Totaal	20,7	207	21,6	260	19,1	186
totaal v+m	998		1.201		972	

Bron: Landbouwtelling, bewerking door Wageningen Social & Economic Research.

In het Informatienet wordt informatie over de ondernemer vastgelegd. Het gaat hierbij om iedereen die als ondernemer staat beschreven, en dat zijn alle personen die regelmatig een arbeidsinspanning leveren ten behoeve van een instelling waarin die persoon participeert in het risicodragend vermogen zonder een vergoeding voor de arbeidsinspanning. Deze definitie wijkt af van de definitie van bedrijfshoofden zoals in de Landbouwtelling gebruikt wordt, omdat het bij ondernemers (Informatienet) gaat om mensen die op regelmatige basis een arbeidsinspanning leveren en dat bij bedrijfshoofden (Landbouwtelling) niet per definitie het geval is. Het verschil in deze definities zou er dus voor kunnen zorgen dat iemand die in de Landbouwtelling wel is aangemerkt als bedrijfshoofd, in het Informatienet niet als ondernemer wordt beschreven. In deze rapportage wordt er echter van uitgegaan dat ondernemers en bedrijfshoofden overeenkomen en spreken we in alle gevallen van bedrijfshoofden. In het Informatienet wordt ongeacht de rechtsvorm (eenmanszaak, maatschappen, vof, rechtspersoon), van *alle* bedrijfshoofden het geslacht vastgelegd. Bij een eenmanszaak is er maar één bedrijfshoofd, maar bij rechtsvormen waar meerdere bedrijfshoofden zijn, zoals bij maatschappen, wordt van alle bedrijfshoofden het geslacht vastgelegd.

Meer dan de helft van de Nederlandse land- en tuinbouwbedrijven is een samenwerkingsverband (maatschap of vof). Maatschappen worden vaak aangegaan als echtpaar (meestal tussen man en vrouw), of tussen ouders en kinderen (Agrimatie, 2020). In 2024 ging dit om 59% van het totaal aantal agrarische bedrijven. Het aandeel eenmanszaken is de laatste jaren juist gedaald naar 30% (CBS, 2025).

Aandeel en aantal bedrijven met vrouwelijke bedrijfshoofden

Tabel 5 laat het aandeel en absoluut aantal bedrijven met vrouwelijke en/of mannelijke bedrijfshoofden zien. Op 1% van de bedrijven zijn er een of meerdere vrouwelijke bedrijfshoofden en geen mannelijke bedrijfshoofden. Ruim een derde van de land- en tuinbouwbedrijven heeft een of meerdere mannelijke en vrouwelijke bedrijfshoofden.

Tabel 5 Aandeel en absoluut aantal bedrijven met vrouwelijke en/of mannelijke bedrijfshoofden volgens het Bedrijveninformatienet voor 2016, 2020 en 2023 a)

	Aandeel bedrijven met alleen vrouwelijke bedrijfshoofden	Aantal bedrijven met alleen vrouwelijke bedrijfshoofden	Aandeel bedrijven met zowel vrouwelijke als mannelijke bedrijfshoofden	Aantal bedrijven met zowel vrouwelijke als mannelijke bedrijfshoofden	Aandeel bedrijven met alleen mannelijke bedrijfshoofden	Aantal bedrijven met alleen mannelijke bedrijfshoofden
2023	1,0%	430	38%	16.000	61%	25.200
2020	0,9%	400	41%	17.500	59%	25.300
2016	1,2%	560	39%	18.100	59%	27.400

a) Absoluut aantal is een geschatte opschaling, afgerond op tientallen voor alleen vrouwelijke bedrijfshoofden en afgerond op honderdtallen voor zowel vrouwelijke als mannelijke bedrijfshoofden en voor alleen mannelijke bedrijfshoofden.
Bron: Bedrijveninformatienet, Wageningen Social & Economic Research.

Tabel 6 laat een uitsplitsing zien van bedrijven met alleen vrouwelijke bedrijfshoofden, zowel mannelijke als vrouwelijke bedrijfshoofden, en alleen mannelijke bedrijfshoofden naar type landbouwbedrijf.⁴ De verdeling in aandeel bedrijven met enkel mannen of enkel vrouwen blijft tussen 2016 en 2023 ongeveer gelijk. Te zien is dat in bijna alle bedrijfstypen de meeste bedrijven alleen mannelijke bedrijfshoofden hebben, een uitzondering is de pluimveesector. In deze sector zijn veel bedrijven met zowel vrouwelijke als mannelijke bedrijfshoofden. In de glastuinbouw en bedrijven met overige graasdieren is het aandeel mannelijke bedrijfshoofden het grootst. In de akkerbouw zijn de meeste bedrijven te vinden met alleen vrouwelijke bedrijfshoofden.

⁴ In het Informatienet worden ook enkele paard- en ponybedrijven meegenomen, maar de groep is te klein om apart over te rapporteren. Deze bedrijven zitten in de categorie 'overige graasdieren'.

Tabel 6 Aandeel bedrijven met vrouwelijke en/of mannelijke bedrijfshoofden per type agrarisch bedrijf volgens het Informatienet voor 2016, 2020 en 2023 a)

Aandeel bedrijven naar geslacht bedrijfshoofd	2023			2020			2016		
	Alleen vrouw(en)	Zowel vrouw(en) als man(nen)	Alleen man(nen)	Alleen vrouw(en)	Zowel vrouw(en) als man(nen)	Alleen man(nen)	Alleen vrouw(en)	Zowel vrouw(en) als man(nen)	Alleen man(nen)
Akkerbouw	3,8	34	62	4,7	33	62	5,5	32	63
Melkvee	0,4	47	53	0,1	45	55	0,7	39	60
Overige graasdieren	0,0	24	76	0,0	35	65	0,0	33	67
Varkens	0,4	40	59	0,4	49	51	1,1	47	52
Pluimvee	0,0	53	47	0,0	58	42	0,0	61	39
Glastuinbouw	0,5	32	68	0,6	31	68	0,4	37	62
Opengronds-tuinbouw	0,0	39	61	0,0	45	55	0,0	45	55
Gemengd	0,0	47	53	0,0	36	64	0,0	51	49
Overig	2,9	37	60	.	.	.	.	.	.
Totaal	1,0	38	61	0,9	41	59	1,2	39	59

a) De data voor alle bedrijfstype zijn gebaseerd op ten minste 10 waarnemingen. Voor de categorie 'overig' waren er in 2020 en 2016 minder dan 10 waarnemingen, daarom zijn deze data niet meegenomen in de tabellen waarin het Informatienet wordt weergegeven.

Bron: Bedrijveninformatienet, Wageningen Social & Economic Research

Waar de Landbouwtelling alle agrarische bedrijven met een SO vanaf 3.000 omvat, is het Informatienet een representatie van bedrijven met een SO vanaf 25.000. Uit data van de Landbouwtelling blijkt dat bedrijven met een SO tussen de 3.000 en 25.000 relatief vaak vrouwelijke bedrijfshoofden hebben (volgens de Landbouwtelling 14% van het totaal aantal bedrijven met een SO tussen de 3.000 en 25.000), zie tabel 10 in de Appendix. Ruim 1/3 van het totaal aantal bedrijven met een vrouwelijk bedrijfshoofd volgens de Landbouwtelling valt hiermee in deze categorie. Deze bedrijven worden niet meegenomen in het Informatienet. Het is daarom aannemelijk dat wanneer het Informatienet ook data zou vergaren van bedrijven met een SO tussen de 3.000 en 25.000, het aantal én aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden in het Informatienet hoger uit zou komen.

Aandeel en aantal vrouwen als bedrijfshoofd

De data uit tabel 5 en tabel 6 laten zien wat het aandeel bedrijven is met vrouwelijke en mannelijke bedrijfshoofden. Omdat er bedrijven zijn die meerdere bedrijfshoofden hebben, geven deze tabellen geen beeld van het exacte aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden in de Nederlandse land- en tuinbouwsector. Tabel 7 laat zien wat het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden is op het totale aandeel bedrijfshoofden. Tussen 2016 en 2023 is het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden gelijk gebleven, namelijk 25%. Van deze vrouwen is 75% ook (mede) bedrijfsleider. Met bedrijfsleiding wordt bedoeld een persoon die niet onder toezicht staat van een ander persoon en zorgt voor een correcte uitvoering van alle organisatorische, toezichthoudende en uitvoerende werkzaamheden.

Tabel 7 Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden per type bedrijf op het totaal aantal bedrijfshoofden en het aandeel daarvan dat bedrijfsleider is volgens het Informatienet voor 2016, 2020 en 2023

	2023		2020		2016	
	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Waarvan bedrijfsleiding	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Waarvan bedrijfsleiding	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Waarvan bedrijfsleiding
Akkerbouw	25	67	26	61	27	71
Melkvee	27	79	25	78	24	74
Overige graasdieren	17	85	22	82	21	73
Varkens	25	79	28	74	29	79
Pluimvee	32	65	34	73	35	77
Glastuinbouw	19	84	19	80	22	75
Opengrondstuinbouw	24	81	26	76	27	84
Gemengd	29	60	23	95	31	59
Overig	21	51	.	.	.	.
Totaal	25	75	25	76	25	73

Bron: Bedrijveninformatienet, Wageningen Social & Economic Research.

Standaardopbrengst en verbreding

De bedrijfsomvang van land- en tuinbouwbedrijven kan worden uitgedrukt in Standaardopbrengst (SO). De SO wordt uitgedrukt in euro en is een maat voor de economische omvang van een bedrijf (zie ook [NSO-typering agrarische bedrijven 2022](#)). In tabel 8 is de omvang van een bedrijf uitgedrukt in SO per bedrijfshoofd. Omdat er te weinig data zijn van bedrijven met alleen vrouwelijke bedrijfshoofden, zijn deze niet meegenomen in de tabel. Wel is er een onderscheid gemaakt tussen bedrijven met zowel vrouwelijke als mannelijke bedrijfshoofden, en voor bedrijven met een of meerdere mannelijke bedrijfshoofden. Tabel 8 laat zien dat bedrijven met zowel vrouwelijke als mannelijke bedrijfshoofden gemiddeld kleiner zijn in termen van SO ten opzichte van bedrijven waar mannelijke bedrijfshoofden zijn. De groep overige graasdierbedrijven is een uitzondering.

Tabel 8 Gemiddelde omvang in SO per bedrijfshoofd voor bedrijven met vrouwelijke en mannelijke bedrijfshoofden en voor bedrijven met mannelijke bedrijfshoofden volgens het Informatienet voor 2016, 2020 en 2023

	2023		2020		2016	
	Gemiddeld SO per bedrijfshoofd (vrouw en man)	Gemiddeld SO per bedrijfshoofd (man(nen))	Gemiddeld SO per bedrijfshoofd (vrouw en man)	Gemiddeld SO per bedrijfshoofd (man(nen))	Gemiddeld SO per bedrijfshoofd (vrouw en man)	Gemiddeld SO per bedrijfshoofd (man(nen))
Akkerbouw	94	177	90	192	78	222
Melkvee	250	275	195	239	247	247
Overige graasdieren	385	191	317	91	115	49
Varkens	550	994	471	734	358	611
Pluimvee	474	804	367	541	430	531
Glastuinbouw	626	1.476	534	1.381	723	1.138
Opengrondstuinbouw	288	505	255	596	151	535
Gemengd	437	591	125	494	239	481
Overig	546	803	.	.	.	.
Totaal	294	454	246	407	242	378

Bron: Bedrijveninformatienet, Wageningen Social & Economic Research.

Sommige land- en tuinbouwbedrijven halen een deel van hun opbrengst uit verbredingsactiviteiten. Verbredingsactiviteiten worden niet meegenomen in de berekening van de totale SO. Bij verbredingsactiviteiten wordt een onderscheid gemaakt tussen verbreding in de enge zin

(natuurbeheer, recreatie, kinderopvang, educatie, zorg, en huisverkoop) en verbreding in de ruime zin (verbreding in de enge zin + werk voor derden, energieverkopen, verhuur incl. stalling), zie tabel 9.

Bedrijven met vrouwelijke en mannelijke bedrijfshoofden hebben meer bruto-opbrengsten uit verbreding in enge zin ten opzichte van bedrijven met alleen mannelijke bedrijfshoofden. In ruime zin is dit in 2016 en 2023 juist andersom. In 2023 was de bruto-opbrengst van verbreding in ruime zin in de glastuinbouw erg groot. Dit komt door de verkoop van energie aan derden die vanaf 2020 sterk is gestegen. Het is van belang te vermelden dat er enkele bedrijven onderdeel zijn van het Informatienet die veel opbrengsten hebben uit verbredingsactiviteiten. Deze bedrijven kunnen daarom het gemiddelde sterk omhooghalen. Omdat het bij de verbredingsactiviteiten gaat om bruto-opbrengsten, is het onduidelijk hoeveel inkomen er daadwerkelijk gegenereerd wordt vanuit de verbredingsactiviteiten.

Uit een ander onderzoek blijkt dat het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden en gezinsleden voor de bedrijven met verbredingsactiviteiten in enge zin een redelijk stabiel aandeel is tussen 2013 en 2023, rond de 28%. Dit ligt een paar procentpunten hoger dan op de bedrijven zonder verbreding (Van der Meulen et al., 2025).

Tabel 9 Gemiddelde bruto-opbrengst in euro's per bedrijfshoofd voor enge en ruime verbreding voor bedrijven met vrouwelijke en mannelijke (V&M) of mannelijke (M) bedrijfshoofden volgens het Informatienet voor 2016, 2020 en 2023

	2023				2020				2016			
	Verbreding enge zin per hoofd		Verbreding ruime zin per hoofd		Verbreding enge zin per hoofd		Verbreding ruime zin per hoofd		Verbreding enge zin per hoofd		Verbreding ruime zin per hoofd	
	V&M	M	V&M	M	V&M	M	V&M	M	V&M	M	V&M	M
Akkerbouw	3.340	3.920	7.940	31.040	1.650	4.400	4.620	22.850	2.890	4.530	6.480	30.390
Melkvee	6.230	5.460	8.120	8.750	2.180	3.260	2.630	4.970	10.400	3.610	10.820	4.560
Overige graasdieren	520	9.420	5.410	20.360	1.620	1.810	4.860	7.600	330	2.010	810	2.120
Varkens	17.450	180	20.570	12.940	15.170	170	16.630	5.870	13.210	750	13.590	790
Pluimvee	29.770	0	125.870	8.310	165.280	530	246.000	2.370	64.360	0	67.120	1.150
Glastuinbouw	760	120	230.950	424.870	6.780	660	37.940	96.190	26.700	950	39.210	45.710
Opengronds-tuinbouw	50	700	16.000	38.980	440	820	56.950	64.250	1.010	5.060	23.270	60.150
Gemengd	320	7.800	6.750	24.010	5.950	6.210	8.040	76.490	20.630	5.210	23.460	64.150
Overig	0	4.320	6.560	57.700	.	.	.	.	.	.	.	.
Totaal	6.270	4.120	32.280	59.800	20.560	3.360	38.050	26.600	11.540	4.280	16.630	20.040

Bron: Bedrijveninformatienet, Wageningen Social & Economic Research

Conclusies

De Landbouwtelling en het Informatienet rapporteren beiden over het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden in de Nederlandse land- en tuinbouwsector. De Landbouwtelling geeft aan dat in 2023 het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden in de land- en tuinbouwsector 6,2% was. Volgens het Informatienet was dit in 2023 25%. Dit verschil is te verklaren door de manier waarop de data uitgevraagd worden. De Landbouwtelling vraagt sinds 2006 enkel naar het geslacht van één bedrijfshoofd, en het Informatienet verzamelt data over het geslacht van alle bedrijfshoofden. Data laten zien dat sinds deze wijziging in 2006, er volgens de Landbouwtelling een beduidend lager percentage vrouwelijke bedrijfshoofden is. Een vergelijking van de data uit de Landbouwtelling en het Informatienet wijst uit dat vrouwen vaker niet de grootste bedrijfsmatige verantwoordelijkheid hebben, niet het oudste bedrijfshoofd zijn of om andere redenen niet worden opgegeven als bedrijfshoofd in de Landbouwtelling. Naast een verschil in de manier waarop data worden uitgevraagd, worden er in de Landbouwtelling en in het Informatienet verschillende definities gebruikt van bedrijfshoofd en ondernemer. Het gebruiken van dezelfde definities zou meer eenduidig inzicht in de cijfers geven.

Omdat er in Nederland (relatief) veel bedrijven zijn die meerdere bedrijfshoofden hebben – bijvoorbeeld in maatschappen of vof's – komt het vaak voor dat een bedrijf zowel vrouwelijke als mannelijke bedrijfshoofden heeft. Volgens het Informatienet betrof dit in 2023 38% van de agrarische bedrijven. Het valt op dat agrarische bedrijven met zowel vrouwelijke als mannelijke bedrijfshoofden vaker aan verbredingsactiviteiten in enge zin doen dan bedrijven met alleen mannelijke bedrijfshoofden. Hieronder vallen activiteiten als recreatie, zorg en huisverkoop.

Uit deze notitie blijkt dat de data uit de Landbouwtelling, waarop de OESO haar aanbevelingen baseert, geen volledig beeld geven van het aantal vrouwelijke bedrijfshoofden in de Nederlandse land- en tuinbouwsector. In werkelijkheid ligt dit aantal aanzienlijk hoger, met 25% vrouwelijke bedrijfshoofden en 39% van de agrarische bedrijven waarin minstens één vrouwelijk bedrijfshoofd actief is. Wanneer data van bedrijven met een SO tussen de 3.000 en 25.000 meegenomen zouden worden in het Informatienet, is het aannemelijk dat dit aandeel hoger uitkomt. Hoewel het werkelijke aantal en aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden dus hoger liggen dan wat de Landbouwtelling laat zien, blijft 75% van de bedrijfshoofden man.

Deze notitie verklaart het verschil in aandeel en aantal vrouwelijke bedrijfshoofden op land- en tuinbouwbedrijven in Nederland tussen de Landbouwtelling en het Informatienet. Om een scherper beeld te krijgen van wat deze getallen verder betekenen, ontbreken cruciale data. Het is op basis van bovenstaande data niet mogelijk om te zeggen waar het verschil tussen het aandeel vrouwelijke en mannelijke bedrijfshoofden vandaan komt. Ook is het niet te verklaren waarom in bepaalde sectoren het aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden groter is dan in andere sectoren. Om dit te verklaren, is verder onderzoek nodig. Daarnaast roepen de data ook andere vragen op, zoals wie deze groep vrouwelijke bedrijfshoofden is en wat een betere balans in vrouwelijke en mannelijke bedrijfshoofden de land- en tuinbouwsector zou kunnen brengen. Meer data over vrouwelijke bedrijfshoofden in Nederland kunnen een beter beeld geven van deze groep, de obstakels waar zij mee te maken hebben, en de kansen voor de sector.

Referenties

Agrimatie, 2020. Steeds minder eenmanszaken in de land- en tuinbouw. Geraadpleegd op 5 juni 2025 via <https://agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2286&indicatorID=7342>.

CBS, n.b. Landbouwtelling. Geraadpleegd op 10 april 2025 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksomschrijvingen/landbouwtelling>

CBS, 2025. Feiten en cijfers over de Landbouw. Geraadpleegd op 16 april 2025 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2025/14/feiten-en-cijfers-over-de-landbouw>.

Giner, C., C. Frezal en J.D. Saenz Henao, 2024. The role of women in the transformation of food systems: OECD background note.

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid, en Natuur, 2024. Aantal land- en tuinbouwbedrijven. Geraadpleegd op 10 april 2025 via <https://www.staatvanlandbouwnatuurovoedsel.nl/kerncijfers/aantal-bedrijven/>

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2024. Vragen in de Gecombineerde opgave 2024. <https://www.cbs.nl/-/media/pdf/2024/30/gecombineerde-opgave-2024.pdf>

Meulen, H.A.B. van der et al., 2025. Kijk op Multifunctionele Landbouw; achtergronddocument omzetting2023. Wageningen, Wageningen University & Research, Rapport 2025-033-02.

Wageningen University & Research, n.b. Bedrijveninformatienet. Geraadpleegd op 10 april 2025 via <https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksinstituten/social-economic-research/bedrijveninformatienet.htm>.

Bijlage

Tabel 10 Aandeel en aantal vrouwelijke bedrijfshoofden voor bedrijven met een SO tussen de 3.000 en 25.000 volgens de Landbouwtelling voor 2016, 2020 en 2023

	2023		2020		2016	
	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden	Aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden	Aantal vrouwelijke bedrijfshoofden
Akkerbouw	11,6	330	11,8	373	11,6	358
Melkvee	5,9	1	0,0	0	10,6	5
Overige graasdieren	15,3	587	13,2	602	12,7	563
w.v. paard/pony	22,6	224	23,3	269	28,8	292
Varkens	14,3	2	28,6	4	5,6	1
Pluimvee	0,0	0	33,3	2	25,0	1
Glastuinbouw	10,5	2	22,7	5	21,1	4
Opengronds-tuinbouw	18,8	50	18,8	52	14,0	44
Gemengd	11,5	28	11,6	29	15,1	32
Overig	32,8	20	24,7	21	13,3	11
Totaal	14,0	1.020	13,0	1.088	12,4	1.019
totaal v+m	7.296		8.395		8.222	

Bron: Landbouwtelling, bewerking door Wageningen Social & Economic Research.

Meer informatie

Else Giesbers
T +31 (0)6 4222 0025
E else.giesbers@wur.nl
www.wur.nl/social-and-economic-research

2025-122